Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta LAUSUNTO

mmv@eduskunta.fi 18.10.2022 Dnro 393/2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 25.10.2022 klo 10.00/HE 186/2022 vp/asiantuntijalausunto

ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ELÄINTEN HYVINVOINNISTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Esityksen tarkoituksena on eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja suojelu sekä eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisääminen. Eläimen hyvinvoinnin kannalta avainasia on eläimen kyky toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Ihmisen hoidossa olevan eläimen osalta näitä tarpeita joudutaan lähes väistämättä rajoittamaan niin tuotantoeläinten kuin lemmikkieläinten kohdalla. Lakiesityksellä asetetaan raamit tämän rajoittamisen laadulle ja laajuudelle.

Lakiesitys sisältää keskeisiä parannusehdotuksia suhteessa olemassa olevaan säätelyyn. Paliskuntain yhdistys näkee tärkeimpänä sen, että lakiesitys sisältää myös laajat asetuksenantovaltuudet hyvinvointikysymysten yksityiskohtaisemmalle sääntelylle. Tämä mahdollistaa eläinten hyvinvointia koskevan säädännän kokonaisvaltaisen kehittämisen parempaan, eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua lisäävään suuntaan. Paliskuntain yhdistys näkee asian tarpeellisena ja tärkeänä. Eläinten hyvinvointikysymykset tulee aidosti asettaa Suomessa tasolle, joka varmistaa eettisesti kestävän eläintenpidon niin lemmikkeinä kuin tuotantoeliminäkin. Poron osalta lakiesitys tarjoaa tähän asianmukaiset edellytykset.

Lakiesityksen luvussa 2.1.4. Käydään läpi muu asiaa koskeva keskeinen lainsäädäntö. Tarkastelusta on unohtunut olennaisena lakina kokonaan pois poronhoitolaki. Poronhoitolain 41 ja 42 §:ssä säädetään porojen suojelusta. Pykälät sisältävät myös koiriin liittyvää keskeistä säädäntöä. Pykälät ovat siinä määrin olennaiset, että niistä tulisi lisätä maininta hallituksen esitykseen.

Poro on eläinlajina Suomessa erityinen. Se on tuotantoeläin, mutta poroja pidetään myös lemmikkeinä ja ne ovat mukana muun muassa matkailutyössä ja eläinkilpailuissa sekä esimerkiksi eläinavusteisessa ammatillisessa- ja vapaaehtoistoiminnassa. Jotta porojen hyvinvointi voitaisiin kaikissa käyttömuodoissa asianmukaisesti turvata, tulee porolle valmistella yhdessä elinkeinon edustuksen kanssa oma lajikohtainen hyvinvointiasetus. Tämä on tarpeellista, sillä porojen hyvinvoinnin edellytysten arviointi on ilman säädöspohjaisia raameja vaikea tai mahdoton tehtävä. Eläinsuojelun parissa virkatyötä tekevillekin poro on usein eläinlajina varsin vieras. Lajikohtainen asetus tarjoaisi selkeät raamit esimerkiksi sille, mitä porojen hyvinvoinnin osalta on välttämätöntä edellyttää eläinten pitopaikalta. Porojen pitämisestä seura- tai harrastuseläimenä tulisi myös säätää asetuksella. Nykyinen käytäntö on täysin säätelemätöntä, minkä seurauksena poroja pidetään liian usein erittäin kyseenalaisissa olosuhteissa esimerkiksi Etelä-Suomessa. Tämä aiheuttaa erittäin suuria eläinsuojelullisia ongelmia, jotka tulee korjata.

8 §:ssä säädetään eläimistä, joita voidaan pitää seura- tai harraste-eläiminä. Poro soveltuu monista syistä huonosti seuraeläimeksi. Poro on vaativa hoidettava tarhaolosuhteissa. Yhteydenottoja huonokuntoisista kärsivistä tarhaporoista tulee Paliskuntain yhdistykseen säännöllisesti vuosittain. Erityisen suurissa ongelmissa porot ovat eteläisessä Suomessa, jossa osaavaa hoitoa on saatavilla harvoin. Yhteydenottoja tulee myös ulkomailta. Porojen lemmikkinä pitoon liittyy eläinten hyvinvoinnin lisäksi laajempia yhteiskunnallisia ja luonnon olosuhteisiin vaikuttavia seikkoja. Porojen ja muiden sorkkaeläinten loiset muodostavat ristiintartunnan riskejä, joilla voi olla kohtalokkaita seurauksia paitsi poroille myös luonnonvaraisille eläinlajeille alueilla, joille poroja niiden luontaisilta elinalueilta viedään. Metsäpeuran rotupuhtaustyö vaarantuu niin ikään, jos tarhattuja poroja katoaa maastoon peura-alueilla Suomessa. Nämä seikat tulee huomioida, kun listataan seuraeläimeksi soveltuvien eläinten pitoa asetusvalmistelussa. Porojen pito lemmikki- tai seuraeläiminä tulee rajoittaa poronhoitoalueelle ja sitoa paliskunnan osakkuuteen muun poronomistuksen tavoin. Näin lemmikkiporojen mahdollisesti aiheuttamat ongelmat ovat poronhoitoalueella hallittavissa ja porojen hyvinvoinnista vastuullinen taho aina tiedossa. Porojen myynti elävänä poronhoitoalueen ulkopuolelle, muutoin kuin välittömästi teurastettavaksi, tulee vastaavasti samoista syistä kieltää.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1 Puh: (016) 331 6000 etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi Y-tunnus 0192404-5
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI Fax: (016) 331 6060 www.paliskunnat.fi

Pykälissä 15-16 §:ssä säädetään kipua aiheuttavien toimenpiteiden reunaehdoista ja kivunlievityksestä. Kastraatiokivunlievityksestä tulee säätää poron lajikohtaisella hyvinvointiasetuksella. Myöhemmässä asetusvalmistelussa tulee ottaa huomioon poron kastraatiokivun lievityksestä saatu tuore tutkimustieto sekä poronomistajien mahdollisuus hoitaa kastraation yhteydessä mahdollisesti tarpeelliseksi tutkittu kivunlievitys käytännön olosuhteista johtuen itse.

21 §:ssä säädetään eläinten ruokinnasta ja juotosta. 4.kohdan mukaan porojen osalta veden saatavilla olo voidaan korvata puhtaalla lumella. Tämä on tärkeää ja perusteltua, sillä talvioloissa poro itse valitsee puhtaan lumen veden sijasta.

Hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juotosta voidaan antaa tarkempia säädöksiä valtioneuvoston asetuksella. Porojen osalta talvitarhauksessa sekä esimerkiksi matkailukäytössä olevien porojen osalta tarvitaan olosuhteet ymmärtävä asetus, jonka valmisteluun tulee ehdottomasti ottaa mukaan poronhoidon asiantuntemus. Toisaalta asiaan on hyvä saada asetustasoinen säädös, jotta valvontaviranomaisella on mahdollisuus puuttua tarvittaessa ongelmallisiin tapauksiin. Nykykäytännössä on tämän osalta korjaamisen tarvetta.

30 §:ssä säädetään eläinten hoitajien pätevyydestä ja koulutuksesta. Asetustasolla annetaan asiasta tarkempia säädöksiä. Tässä yhteydessä tulee huomioida poronhoitokulttuuri, jossa eläimiin ja elinkeinoon liittyvä tietotaito edelleen siirtyy sukupolvilta seuraaville. Perinteisen tiedon merkitys on poronhoidossa ratkaisevassa asemassa, eikä sitä ole mahdollista korvata muodollisilla koulutuksilla. Poromatkailussa poron käyttö tulee kytkeä samalla tavoin paliskunnan osakkuuteen ja poron omistajuuteen. Näin voidaan estää porojen päätyminen osaamattomiin käsiin ja olosuhteisiin.

35 §:ssä todetaan, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säädöksiä eläimen pitopaikan ominaisuuksista. Toteamme, että tässä valmistelussa on tarpeen huomioida poroja koskevat erityiskysymykset ja poronhoidon asiantuntemuksen mukana olo tulee varmistaa asetuksen valmistelussa. Porojen pitopaikasta on tarpeen säätää lajikohtaisella asetuksella.

41 §:ssä tulisi säätää eläimen vastaanottajalle velvollisuus osoittaa eläimen alkuperä, eli luovuttajan tiedot ja luovuttajalta saadut tiedot. Näin voitaisiin ongelmatapauksissa päästä käsiksi yleistyvään eläintehtailubisnekseen ja siihen liittyvään rikollisuuteen. Ilman eläimen vastaanottajan näyttövelvoitetta eläimen alkuperästä säädös on tyhjä lainkirjain, jonka mahdollisuus vaikuttaa käytäntöihin on olematon.

42 §:ssä kielletään eläimen luovutus arpajais- tai kilpailuvoittona. Perinne on ollut käytössä porokilpailuissa aina, ja sitä varten on aiemman lain aikana voinut hakea poikkeuslupaa. Poikkeuslupaa haettaessa on taattu, että poroja ei luovuteta palkintona muille kuin paliskuntien osakkaille, eli jo valmiiksi poroja omistaville henkilöille poronhoitoalueella. Mikäli arpavoitto on sattunut poroja omistamattomalle henkilölle, voitto on voittajan toiveen mukaisesti joko myyty huutokaupalla poronomistajalle (jolloin arpavoittaja on saanut poron sijaan huutokaupasta tulevat rahat) tai voittaja on voinut lunastaa voittonsa poronlihana. Poroja on siis luovutettu elävänä ainoastaan poronomistajille. Tämän porokilpailuperinteen jatkumisen mahdollistaminen olisi suotavaa.

64 §:ssä tulisi todeta, että poronhoitajalla tarkoitetaan ainoastaan poronhoitolain mukaista poronhoitajaa.

88 §:ssä säädetään ilmoitusvelvoitteita muun muassa sijaisaputyötä tekeville. Tämä on hyvä säädös, mutta edellyttää toimijoiden neuvontaan panostamista. Muutoin syntyy tilanne, jossa sijaisena toimiva henkilö ei tunne lain vaatimuksia ja voi toimia tietämättään lainvastaisesti.

Muut huomiot

Lakiesitys sisältää olennaisia väljyyksiä määritelmissä, joita tullaan täsmentämään asetuksilla. Tämä on perusteltua, sillä eri eläinlajien lajikohtaiset tarpeet ovat erilaisia ja lajikohtaisten asetusten muuttaminen kevyemmällä menettelyllä tulevaisuudessa voi olla tarpeellista. Poron osalta lajikohtaisen asetuksen valmisteluun tulee saada tiiviisti mukaan poronhoidon asiantuntemus, sillä tarkoituksenmukainen säädös edellyttää erityistä asiantuntemusta juuri poroa koskien. Lisäksi poroja koskettavat myös seura- ja harraste-eläinten pitoon ja eläinkilpailuihin

liittyvät asetukset sekä eteläiseen Suomeen kohdennettuna eksoottisiin eläinlajeihin liittyvät kysymykset, mukaan lukien leviävät loiset ja eläintaudit.

Lakiluonnoksessa jää kokonaan käsittelemättä luonnonvaraisten eläinten käyttö ihmistoiminnassa, etenkin matkailu- ja valokuvaustarkoituksissa. Suomessa harjoitetaan ns. haaskakuvaustoimintaa, jossa luonnonvaraisia eläimiä, pääasiassa maasuurpetoja ja petolintuja, houkutellaan ravintohoukuttimia käyttäen ihmisten nähtäviksi niiden elinympäristöissä. Toiminta on eläinsuojelullisesti erittäin kyseenalaista, sillä se kokoaa alueille usein luonnottoman suuria petokeskittymiä, jotka puolestaan aiheuttavat vaaraa ja vahinkoja alueen muulle eläinlajistolle. Keskittymät lisäävät riskejä eläintautien ja loisten leviämiselle ja myös suoraan ihmisten terveydelle. Ne aiheuttavat paikallisten poro- ja peurakantojen taantumisen ja luontaisen ravinnon loppumisen. Lisäksi ne kesyttävät petoeläimiä, totuttaen ne ihmisen tarjoamaan ruokaan ja ihmisen läheisyyteen. Tämän myötä ihmisasutuksen tuntumassa liikkuvien petojen määrä kasvaa. Pedoille on hankittava poistolupia ja kantaa kontrolloitava toisten tahojen toimesta. Kyseessä on eläinsuojelunäkökulmasta mittava epäkohta, johon mikään Suomessa voimassa oleva lainsäädäntö ei tarjoa minkäänlaista ratkaisua. Asiaan olisi ehdottoman tarpeellista puuttua eläinsuojelulailla. Luonnonvaraisten eläinten laajamittainen ruokinta ja ihmisiin totutus tulisi yksiselitteisesti kieltää lailla.

Esitys valiokunnalle

Paliskuntain yhdistys kiittää sekä asianosaisia mmm:n virkamiehiä että poliitikkoja tärkeän ja vaikean lakiuudistuksen valmiiksi saattamisesta.

Paliskuntain yhdistys pyytää maa- ja metsätalousvaliokuntaa edellyttämään maa- ja metsätalousministeriöltä poron lajikohtaisen hyvinvointiasetuksen valmistelun aloittamista vuonna 2023 sekä Paliskuntain yhdistyksen osallistamista asetuksen valmisteluprosessiin alusta saakka. Näin voidaan varmistaa, että myös porojen hyvinvointikysymykset huomioidaan asetusvalmistelussa tarkoituksenmukaisella tavalla. Nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys tarjoaa poron lajikohtaisen asetuksen valmisteluun selkeän ja asianmukaisen pohjan.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ao

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5